UNIWERSYTET JANA DŁUGOSZA W CZĘSTOCHOWIE
Gubernaculum et Administratio 1(33)/2026, t. 1, s. 21–36

http://dx.doi.org/10.16926/gea.2026.01.01.02

mgr Ewa DRZEWIECKA
https://orcid.org/0000-0003-4667-3895
Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie
e-mail: e.drzewiecka@ujd.edu.pl

Model Okrągłego Stołu ds. Mediacji jako przykład prac rozwojowych wpływających na funkcjonowanie gospodarki i społeczeństwa

Streszczenie

W artykule przedstawiono Model Okrągłego Stołu ds. Mediacji jako przykład działalności naukowej uczelni wyższych wpływającej na otoczenie społeczno-gospodarcze. Punktem wyjścia jest analiza ustawowych ram funkcjonowania szkolnictwa wyższego w Polsce, w szczególności w kontekście społecznej odpowiedzialności nauki, oraz roli uczelni jako instytucji współkształtujących postawy obywatelskie, wspierających rozwój kultury i innowacyjności. Ponadto dokonano analizy dogmatyczno-prawnej definicji działalności naukowej.

Artykuł ukazuje wiodącą rolę uczelni wyższych w realizacji ustawowej misji poprzez budowanie kultury dialogu i zrozumienia oraz upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji. Jest to szczególnie ważne m.in. w kontekście możliwości realizacji konstytucyjnego prawa do sądu w sytuacji corocznego wielomilionowego wpływu spraw do polskich sądów i przewlekłości postępowań sądowych.

Mediacja, mimo ponad 25 lat obecności w polskim porządku prawnym, pozostaje wciąż marginalnym narzędziem rozwiązywania sporów, co rodzi potrzebę intensyfikacji działań badawczych, naukowych, edukacyjnych i promocyjnych. Skuteczne upowszechnianie mediacji wymaga podejścia interdyscyplinarnego oraz współpracy między różnymi sektorami społeczeństwa. W tym kontekście uczelnie wyższe mają potencjał, by pełnić rolę animatorów i koordynatorów działań służących budowie kultury dialogu jako filarowi rozwoju cywilizacji.

Model Okrągłego Stołu ds. Mediacji jako cykliczna debata i platforma współpracy między przedstawicielami instytucji publicznych, samorządów zawodowych, świata nauki i szkolnictwa, mediatorów oraz organizacji społecznych, stanowi praktyczne narzędzie integrujące działania na rzecz promocji mediacji. Artykuł opisuje strukturę, etapy oraz efekty funkcjonowania Okrągłego Stołu, wskazując na jego potencjał jako trwałego mechanizmu wspierającego rozwój alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów w Polsce. W artykule podkreślono wiodącą rolę uniwersytetów

w prowadzeniu działalności naukowej wpływającej na upowszechnienie wiedzy o mediacji i jej praktycznego stosowania.

Słowa kluczowe: misja uczelni wyższych, działalność naukowa, prace rozwojowe, otoczenie społeczno-gospodarcze, mediacja, alternatywne metody rozwiązywania sporów, ADR, Okrągły Stół ds. Mediacji.

1. Zagadnienia wstępne

Współczesne uczelnie wyższe nie są już wyłącznie ośrodkami przekazywania wiedzy i prowadzenia działalności naukowej. Coraz wyraźniej podkreśla się ich rolę jako instytucji aktywnie uczestniczących w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz kształtowaniu przyszłości innowacyjnego społeczeństwa obywatelskiego. Zgodnie z obowiązującym w Polsce porządkiem prawnym, misja szkolnictwa wyższego obejmuje nie tylko kształcenie na najwyższym poziomie, ale również prowadzenie działalności naukowej, która współtworzy standardy moralne i wspiera rozwój społeczno-gospodarczy. W tym kontekście szczególnego znaczenia nabiera podejmowanie przez uczelnie wyższe działalności naukowej, która wpisuje się w ideę społecznej odpowiedzialności.

Jednym z przykładów takiej działalności naukowej uczelni wyższej jest Model Okrągłego Stołu ds. Mediacji – nowatorska platforma współpracy międzysektorowej, której celem jest wspieranie budowy kultury dialogu oraz promocja alternatywnych metod rozwiązywania sporów, zwłaszcza mediacji. Model ten, koordynowany przez uczelnię wyższą, stanowi przestrzeń dla interdyscyplinarnego i instytucjonalnego zaangażowania w rozwój społeczno-gospodarczy otoczenia.

W artykule zaprezentowano uwarunkowania prawne misji uczelni, dogmatyczną analizę definicji działalności naukowej, znaczenie mediacji jako elementu innowacyjnej kultury rozwiązywania konfliktów na drodze rozwoju cywilizacji oraz praktyczny sposób wdrażania tej idei za pomocą Okrągłego Stołu ds. Mediacji.

Artykuł odpowiada na pytania, w jaki sposób poprzez działalność naukową w obszarze mediacji uczelnie wyższe mogą wpływać na rozwój społeczeństwa i gospodarki. Nadto praca stanowi odpowiedź na pytanie, dlaczego to uczelnie wyższe powinny pełnić wiodącą rolę w pracy nad upowszechnieniem mediacji jako warunku cywilizacyjnego rozwoju społeczeństwa opartego na dialogu i nowoczesnej gospodarki.

Artykuł ukazuje wiodącą rolę uczelni wyższych w realizacji ustawowej misji poprzez budowanie kultury dialogu i zrozumienia oraz upowszechnienie alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji. Jest to szczególnie ważne m.in. w kontekście możliwości realizacji konstytucyjnego prawa do sądu w sytuacji corocznego wielomilionowego wpływu spraw do polskich sądów i przewlekłości postępowań sądowych.

Mediacja, mimo ponad 25 lat obecności w polskim porządku prawnym, pozostaje wciąż marginalnym narzędziem rozwiązywania sporów, co rodzi po-

trzebę intensyfikacji działań badawczych, naukowych, edukacyjnych i promocyjnych. Skuteczne upowszechnianie mediacji wymaga podejścia interdyscyplinarnego oraz współpracy między różnymi sektorami społeczeństwa. W tym kontekście uczelnie wyższe mają potencjał, by pełnić rolę animatorów i koordynatorów działań służących budowie kultury dialogu jako filarowi rozwoju cywilizacji.

Model Okrągłego Stołu ds. Mediacji, jako cykliczna debata i platforma współpracy między przedstawicielami instytucji publicznych, samorządów zawodowych, świata nauki i szkolnictwa, mediatorów oraz organizacji społecznych, stanowi praktyczne narzędzie integrujące działania na rzecz promocji mediacji. Artykuł opisuje strukturę, etapy oraz efekty funkcjonowania Okrągłego Stołu, wskazując na jego potencjał jako trwałego mechanizmu wspierającego rozwój alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów w Polsce. W artykule podkreślono wiodącą rolę uniwersytetów w upowszechnianiu wiedzy o mediacji i jej praktycznego stosowania poprzez prowadzenie prac rozwojowych w analizowanym obszarze.

2. Uwagi wprowadzające w obszarze misji uczelni wyższych

W preambule do ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce[1] podkreślono, że dążenie do poznania prawdy i przekazywanie wiedzy z pokolenia na pokolenie jest szczególnie szlachetną działalnością człowieka. Jednocześnie dostrzeżono fundamentalną rolę nauki w tworzeniu cywilizacji. Ustawodawca, wychodząc ze wskazanego założenia, określił podstawowe zasady funkcjonowania szkolnictwa wyższego oraz prowadzenia działalności naukowej. Jedną z trzech kluczowych zasad, jakie wymieniono w cyt. ustawie, jest to, że uczelnie oraz inne instytucje badawcze realizują misję o szczególnym znaczeniu dla państwa i narodu: wnoszą kluczowy wkład w innowacyjność gospodarki, przyczyniają się do rozwoju kultury, współkształtują standardy moralne obowiązujące w życiu publicznym.

Z art. 2 cyt. ustawy wynika, że misja systemu szkolnictwa wyższego i nauki obejmuje cztery ważne obszary:

— prowadzenie najwyższej jakości kształcenia oraz działalności naukowej,
— kształtowanie postaw obywatelskich,
— uczestnictwo w rozwoju społecznym,
— tworzenie gospodarki opartej na innowacjach.

Wskazana powyżej misja doprowadziła do ustawowego sprecyzowania w art. 3 ust. 1 Prawa o szkolnictwie – fundamentalnych zasad systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Jednocześnie w art. 3 ust. 2 cyt. przepisów podkreślono,

[1] Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. z 2018 poz. 1668 ze zm., dalej jako Prawo o szkolnictwie.

że system szkolnictwa wyższego i nauki funkcjonuje z poszanowaniem standardów międzynarodowych, zasad etycznych i dobrych praktyk w zakresie kształcenia i działalności naukowej oraz, co ważne, z uwzględnieniem szczególnego znaczenia społecznej odpowiedzialności nauki.

Prowadzenie przez uczelnie wyższe działalności naukowej stanowi istotny wkład w rozwój cywilizacji i jak wskazano w art. 4 cytowanej powyżej ustawy wskazano, że działalność naukową prowadzi się poprzez:

— badania naukowe (w formie badań podstawowych lub badań aplikacyjnych),
— prace rozwojowe,
— twórczość artystyczną.

W dalszej części przepisu zdefiniowano, że badania podstawowe to prace empiryczne lub teoretyczne mające przede wszystkim na celu zdobywanie nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne, natomiast badania aplikacyjne to prace mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności, nastawione na opracowywanie nowych produktów, procesów lub usług lub wprowadzanie do nich znaczących ulepszeń. Prace rozwojowe są działalnością obejmującą nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności, w tym w zakresie narzędzi informatycznych lub oprogramowania, do planowania produkcji oraz projektowania i tworzenia zmienionych, ulepszonych lub nowych produktów, procesów lub usług, z wyłączeniem działalności obejmującej rutynowe i okresowe zmiany wprowadzane do nich, nawet jeżeli takie zmiany mają charakter ulepszeń. Natomiast twórczość artystyczna jest działalnością obejmującą działania twórcze w sztuce, której efektem jest stanowiące wkład w rozwój kultury dzieło artystyczne materialne lub niematerialne, w tym także artystyczne wykonanie.

Jak z powyższego wynika podział na badania naukowe i prace rozwojowe jest oparty na kryterium zdobywania nowej wiedzy (badania naukowe), natomiast prace rozwojowe koncentrują się na pracach w obszarze dostępnej aktualnie wiedzy. Podział badań naukowych na badania podstawowe i aplikacyjne został dokonany natomiast według kryterium możliwości komercyjnego zastosowania, przy wspólnym celu polegającym na zdobyciu nowej wiedzy. Z kolei jako cel definiujący prace rozwojowe wskazano wytworzenie nowych lub udoskonalenie istniejących produktów, procesów lub usług przy wykorzystaniu dotychczasowej wiedzy[2].

Kluczowe dla oceny nowości wiedzy jest ustalenie pojęcia „istniejącej wiedzy". Legalna definicja terminu sformułowana na potrzeby finansowania badań naukowych została zawarta w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/695 z 28.4.2021 r. ustanawiającym program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa" oraz zasady uczestnictwa i upo-

[2] M. Salamonowicz, [w:] A. Jakubowski (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Warszawa 2023, komentarz do art. 4, akapit 3.

wszechniania obowiązujące w tym programie oraz uchylające rozporządzenia (UE) Nr 1290/2013 i (UE) Nr 1291/2013[3]. W myśl tego uregulowania, „istniejąca wiedza" oznacza „dane, wiedzę fachową lub informacje, bez względu na ich postać lub charakter, materialne lub niematerialne – w tym prawa, takie jak prawa własności intelektualnej – które: (i) znajdują się w posiadaniu beneficjentów przed ich przystąpieniem do danego działania, (ii) zostały wskazane przez beneficjentów w pisemnej umowie jako konieczne do realizacji działania lub wykorzystania jego rezultatów".

Jak wynika z poglądów judykatury i doktryny prowadzenie prac badawczych nastawionych na zdobycie nowej wiedzy wiąże się w sposób ścisły z oryginalnym i twórczym charakterem prac empirycznych lub teoretycznych, które sprzyjają zdobyciu nowej wiedzy i których istotą jest niepewność rezultatu. Brak oryginalności, odtwórczy, przewidywalny i rutynowy charakter prac, może przesądzać o braku cechy naukowości[4]. Wskazać należy, iż badania aplikacyjne nie obejmują prac wdrożeniowych, do których zalicza się implementacje uzyskanych wyników badań do praktyki społeczno-gospodarczej konkretnych podmiotów[5].

Definicja prac rozwojowych odwołuje się, podobnie jak w przypadku badań naukowych, do kryterium celu prowadzenia prac, wskazując na czynności mające do niego prowadzić, a także do ich nierutynowego charakteru. Celem prac rozwojowych ma być planowanie produkcji oraz projektowanie i tworzenie zmienionych, ulepszonych lub nowych produktów, procesów (technologii) lub usług. Czynności kreacyjne polegające na projektowaniu i tworzeniu mogą polegać na nabywaniu, łączeniu, kształtowaniu i wykorzystywaniu dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności[6]. W ramach prac rozwojowych może dojść do powstania innowacyjnych rozwiązań technicznych w stopniu przyczyniającym się do podniesienia konkurencyjności[7].

Wyniki prac rozwojowych są często nabywane po to, aby dokonać wdrożenia. Pod pojęciem „wdrożenia" należy rozumieć implementację rozwiązania technologicznego (wynalazku, wzoru) do konkretnego organizmu gospodarczego (do określonego przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym). Wskutek wdrożenia będzie mogła się rozpocząć produkcja lub świadczenie usług w oparciu o wynik prac rozwojowych[8].

---

[3] Art. 2 pkt 10 rozp. Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/695 z 28.4.2021 r. ustanawiającego program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa" oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania obowiązujące w tym programie oraz uchylające rozporządzenia (UE) Nr 1290/2013 i (UE) Nr 1291/2013 (Dz.Urz. UE Nr L 170, s. 1).

[4] Por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2006 r., I CK 281/05, OSNC 2006, Nr 11, poz. 186.

[5] M. Salamonowicz, op. cit., komentarz do art. 4, akapit 6.

[6] Ibidem, akapit 8; por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 24 września 1998 r., SA/Sz 1907/97, Legalis nr 15575.

[7] Por. wyr. Wojewódzkiego Sądu Apelacyjnego w Bydgoszczy z 14.9.2011 r., sygn. akt I SA/Bd 318/11, Legalis nr 446390.

[8] D. Kasprzycki, A. Niewęgłowski, M. Spyra, S. Stanisławska-Kloc, [w:] J. Sieńczyło-Chlabicz (red.), *Komercjalizacja i transfer wyników badań naukowych i prac rozwojowych z uczelni do gospo-*

3. Realizacja misji uczelni wyższych w obszarze mediacji

Jak zostało to wskazane w poprzednim rozdziale, uczelnie wyższe pełnią istotną rolę w rozwoju cywilizacji i realizują misje o szczególnym znaczeniu dla państwa i narodu poprzez wnoszenie kluczowego wkładu w innowacyjność gospodarki, przyczynienie do rozwoju kultury i współkształtowanie standardów moralnych obowiązujących w życiu publicznym. Jednym z takich obszarów realizacji misji uczelni może być wspieranie budowy kultury dialogu i upowszechniania alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji. Wsparcie dla rozwoju mediacji jako metody rozwiązywania konfliktów jest istotne w rozkwicie cywilizacji wolnej od przemocy i wojen, bowiem sprzyja rozwiązaniu sporów w sposób satysfakcjonujący dla wszystkich uczestników.

Mediacja, choć formalnie obecna w polskim porządku prawnym od ponad ćwierćwiecza[9], nadal pozostaje zjawiskiem marginalnym w praktyce rozwiązywania sporów. Mimo nieustannie usprawnianej regulacji ustawowej i licznych kampanii informacyjnych[10], Polacy wciąż zdecydowanie częściej kierują swoje konflikty do sądów niż do kancelarii mediacyjnych. Jest to bardzo niepokojące zjawisko, zwłaszcza w kontekście rosnącego przeciążenia wymiaru sprawiedliwości oraz potrzeby popularyzacji alternatywnych metod rozwiązywania sporów w kierunku budowy kultury dialogu i zrozumienia. Co roku do polskich sądów wpływa około 15 milionów spraw[11]. Jak wynika z najnowszego raportu, Polska zajmuje czwarte miejsce w Unii Europejskiej pod względem największej liczby spraw sądowych w przeliczeniu na liczbę obywateli[12]. Obywatele, nie mogąc samodzielnie rozwiązać konfliktów, pierwsze kroki kierują do sądów, zamiast do kancelarii mediacyjnych. Co więcej, pomimo ustawowej możliwości kierowania spraw sądowych do mediacji, wskaźnik takich skierowań z sądu od lat utrzy-

darki. Komentarz – nowe regulacje, Warszawa 2019, komentarz do art. 148 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, akapit 11.

9 Mediacja została po raz pierwszy uregulowana w ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o rozwiązywaniu sporów zbiorowych, następnie w 1997 r. wprowadzono ją do Kodeksu karnego i Kodeksu postępowania karnego, a w 2001 r. do Postępowania w sprawach nieletnich, natomiast w 2005 r. do Kodeksu postępowania cywilnego.

10 M. Plucińska-Nowak, *Status i oblicza mediacji w społeczeństwie polskim,* Poznań 2021, s. 149–172.

11 Raport Ministerstwa Sprawiedliwości „Wskaźnik opanowania wpływu spraw ogółem w roku 2024" dostępny pod linkiem: https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-jednoroczne-w-tym-pliki-dostepne-cyfrowo/2024/download,3872,7.html [dostęp: 28.06.2025]; „Wskaźnik opanowania wpływu spraw ogółem w roku 2023" dostępny pod linkiem: https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-jednoroczne-w-tym-pliki-dostepne-cyfrowo/rok-2023/download,3858,7.html [dostęp: 28.06.2025]; „Wskaźnik opanowania wpływu spraw ogółem w roku 2022 r." dostępny pod linkiem: https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-jednoroczne-w-tym-pliki-dostepne-cyfrowo/rok-2022/download,3840,0.html [dostęp: 28.06.2025]

12 Raport „The 2025 EU Justice Scoreboard" s. 7, dostępny pod linkiem: https://commission.europa.eu/document/51b21eff-a4b0-4e73-b461-06bd23b43d4e_en [dostęp: 28.06.2025].

muje się na dramatycznie niskim poziomie – nie przekracza 1,7% wszystkich spraw, w których mediacja mogłaby zostać zastosowana[13]. Taki stan rzeczy budzi pytania o aktywną rolę sędziów w promowaniu mediacji jako formy rozwiązywania sporów[14]. Postępowania sądowe cechuje długotrwałość. Z danych Komisji Europejskiej wynika, że Polska zajmuje drugie miejsce w całej Unii Europejskiej w rankingu dotyczącym największej liczby spraw cywilnych, handlowych i administracyjnych oczekujących i pozostających do rozpatrzenia pod koniec 2023 r. w I instancji[15].

W listopadzie 2024 r. Ministerstwo Sprawiedliwości ogłosiło realizację programu „Sprawne sądy" opartego o dziesięć filarów, w którym czwarty filar stanowi „Strategia rozwoju mediacji"[16]. Popularyzacja mediacji będzie sprzyjała odciążeniu systemu wymiaru sprawiedliwości poprzez ograniczenie liczby spraw wpływających do sądów (część konfliktów może zostać rozwiązana przy udziale mediatora i nie zamieni się w sprawę sądową). Do tego, w razie skierowania sprawy do sądu, możliwe jest przekierowanie jej z powrotem poza sąd, do mediacji. W razie zawarcia ugody przed mediatorem, co do zasady nie ma konieczności przeprowadzania czasochłonnego postępowania dowodowego i w krótkiej procedurze możliwe jest zatwierdzenie zawartej ugody i umorzenie postępowania sądowego. Mediacja byłaby skutecznym remedium w przewlekłości postępowań dotykającej polski wymiar sprawiedliwości, o ile byłaby powszechniej używana.

Niewielka popularność mediacji w Polsce może wynikać z głęboko zakorzenionych przekonań społecznych, w których sąd pozostaje symbolem „sprawiedliwości" i „ostatecznego rozstrzygnięcia". Przemiana tego sposobu myślenia – z kultury konfrontacji sądowej na kulturę dialogu i zrozumienia odmiennych perspektyw – okazuje się niezwykle trudna, ponieważ dotyka fundamentalnych postaw i wartości. A zmiana przekonań społecznych to proces powolny, wymagający konsekwentnych działań edukacyjnych, w szczególności w obszarze komunikacji interpersonalnej, a nadto stałych i regularnych akcji promocyjnych. Wnioski podobne wynikają z raportu z badań przygotowywanego w okresie styczeń

---

[13] Raport Ministerstwa Sprawiedliwości „Wskaźnik mediacji w sądach powszechnych w latach: 2013–2024" dostępny pod linkiem: https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/download,2853,71.html [dostęp: 28.06.2025].

[14] Temat ten został poruszony m.in. w raporcie opublikowanym w 2025 r. przez Instytut Wymiaru Sprawiedliwości przygotowanym przez dr. hab. Pawła Waszkiewicza i dr Joannę Klimczak pt. „Zróżnicowanie wskaźnika załatwienia spraw cywilnych w drodze mediacji w poszczególnych sądach powszechnych. Przyczyny zróżnicowania, analiza danych i próba opracowania optymalnego modelu organizacyjnego", s. 38, raport dostępny pod linkiem: https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2025/05/2025_AWS_P_Waszkiewicz_J_Klimczak_Zroznicowanie_wskaznika_zalatwienia_spraw_cywilnych_w_drodze_mediacji.pdf [dostęp: 28.06.2025]

[15] Raport „The 2025 EU Justice Scoreboard", tamże, s. 12.

[16] Prezentacja programu „Sprawne sądy" dostępna pod linkiem: https://www.gov.pl/attachment/b0319e66-bb68-4ec8-a58e-82cd1ad5e706 [dostęp: 28.06.2025].

2020 r. – czerwiec 2021 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim[17]. W ramach raportu przebadano grupę kilkudziesięciu osób zaangażowanych w rozwój mediacji, wśród badanych dominowali mediatorzy – 39 osób, kolejną liczną grupą byli pracownicy naukowi specjalizujący się w obszarach prawnych lub mediacyjnych (15 osób) oraz radcy prawni (13 osób). W badanej grupie znalazło się również 6 sędziów, 3 adwokatów i 2 koordynatorów ds. mediacji. Dodatkowo uczestnikami badań jakościowych były osoby deklarujące pracę w zawodzie: psychologa (1 osoba), asesora sądowego. Uczestnicy wywiadów zwrócili uwagę na konieczność budowy społecznej świadomości w zakresie pozasądowych sposobów rozwiązywania sporów. Działania te powinny mieć szeroki zakres i dotyczyć osób w różnym wieku. W wielu wypowiedziach podniesiono potrzebę rozwoju mediacji oświatowych (rówieśniczych) przez wprowadzenie zajęć z zakresu kultury rozwiązywania sporów[18]. Nadto w literaturze zwraca się uwagę na konieczność upowszechniania mediacji gospodarczych jako narzędzi społecznego oddziaływania biznesu i wskazuje się na ich znaczącą rolę w rozwiązywaniu konfliktów podmiotów z interesariuszami[19].

Trudność dodatkowa polega i na tym, że mediacja to zjawisko o charakterze wybitnie interdyscyplinarnym, funkcjonujące na styku prawa, psychologii, socjologii, komunikacji, pedagogiki oraz zarządzania konfliktem w organizacjach. Skuteczne prowadzenie mediacji wymaga nie tylko znajomości procedur i regulacji prawnych, lecz również kompetencji miękkich, wiedzy z zakresu dynamiki konfliktu, procesów interpersonalnych, technik negocjacyjnych i mediacyjnych. Tylko takie podejście pozwala na rzeczywiste zrozumienie istoty sporu i stworzenie przestrzeni dla jego konstruktywnego rozwiązania. W tym kontekście istotną rolę mogą i powinny odegrać uczelnie wyższe. Stanowią one naturalną przestrzeń spotkań praktyków i teoretyków z różnych dziedzin – prawa, psychologii, socjologii, pedagogiki czy nauk o zarządzaniu. Taka interdyscyplinarna płaszczyzna wymiany myśli i doświadczeń może stać się katalizatorem rozwoju mediacji i jej integracji w życiu społecznym i instytucjonalnym. Uczelnie mogą nie tylko kształcić przyszłych mediatorów, ale także promować mediację jako wartościową i nowoczesną formę rozwiązywania sporów – zarówno w ramach dydaktyki, jak i poprzez prowadzenie badań naukowych, organizację konferencji, debat oraz współpracę z wymiarem sprawiedliwości.

---

[17] Raport z badań w zakresie potrzeb i oczekiwań społecznych dotyczących Krajowego Rejestru Mediatorów oraz luk kompetencyjnych w zakresie szkoleń mediatorów przygotowywane w latach 1.11.2020 r. – 18.06.2021 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, dostępny pod linkiem: https://krm.gov.pl/files/page_files/113/raport-z-badan-w-zakresie-potrzeb-i-oczekiwan-spolecznych-dotyczacych-krm-oraz-luk-kompetencyjnych.pdf [dostęp: 28.06.2025].

[18] Ibidem, s. 26.

[19] M. Daszkiewicz, *Społeczne zaangażowanie biznesu w kształtowaniu partnerskich relacji z otoczeniem*, „Ekonomiczne Problemy Usług" 2009, nr 41, s. 207; A. Wąsowska, *Mediacja dobrą praktyką biznesu odpowiedzialnego społecznie*, https://odpowiedzialnybiznes.pl/artykuly/mediacja-dobra-praktyka-biznesu-odpowiedzialnego-spolecznie/.

Podsumowując, upowszechnienie mediacji w Polsce wymaga nie tylko rozwiązań systemowych, ale przede wszystkim zmiany mentalności i postaw społecznych. Tylko podejście interdyscyplinarne – łączące różne dziedziny wiedzy oraz środowiska – może stworzyć trwałe fundamenty dla rozwoju kultury dialogu, która będzie realną alternatywą dla sądowego rozstrzygania sporów. Uniwersytety zaś tworzą doskonałą przestrzeń do nawiązywania współpracy z interesariuszami oraz organizacji konferencji i debat, które w istotny sposób mogą wpłynąć na procesy i struktury społeczne. Przykładem takiej inicjatywy jest Okrągły Stół ds. Mediacji, który może być cyklicznym wydarzeniem monitorującym i wspierającym rozwój mediacji na szczeblu lokalnym i krajowym. Najlepszym miejscem do jego organizacji są mury uniwersytetu, a przedstawiciele nauki powinni pełnić wiodącą rolę w procesie uzgadniania i dalej w koordynowaniu realizacji poczynionych ustaleń.

4. Model Okrągłego Stołu ds. Mediacji

Okrągły Stół ds. Mediacji ma formę debaty przedstawicieli różnych instytucji zajmujących się zarządzaniem konfliktami tj. z wymiaru sprawiedliwości, organów ścigania, świata nauki i szkolnictwa różnych szczebli, urzędników, samorządów adwokackich i radcowskich, organizacji pozarządowych, związków przedsiębiorców i pracodawców oraz stałych mediatorów sądowych. Zwykle w tych instytucjach można znaleźć osoby, które są pasjonatami mediacji i są przekonane co do dużej wartości tego narzędzia oraz z radością angażują się w inicjatywy wspierające jej rozwój. Tym bardziej, jeśli zadanie do wykonania zostanie podzielone na mniejsze części i rozłożone między wiele osób, nie stanowi ono wielkiego obciążenia dla osoby wykonującej.

Celem Okrągłego Stołu ds. Mediacji jest ustalenie kalendarza aktywności popularyzujących mediację w danym roku kalendarzowym, a następnie wdrożenie ich poprzez koordynację współpracy między instytucjami zaangażowanymi. Dlatego najlepszym terminem do jego organizacji jest przełom grudnia i stycznia każdego roku, a podsumowanie działań może odbyć się w październiku w ramach tzw. Tygodnia Mediacji[20].

Inicjatorem i koordynatorem procesu powinna zostać uczelnia wyższa z przyczyn szeroko opisanych w poprzednim rozdziale niniejszej pracy, z której będzie pochodził koordynator procesu. Po wytypowaniu uczestników Okrągłego Stołu przez instytucje zaproszone do udziału w wydarzeniu, pierwszym etapem jest przeprowadzenie przez koordynatora sesji indywidualnych z każdym z delega-

[20] Trzeci czwartek października to Międzynarodowy Dzień Mediacji, a w całym tygodniu w tym okresie co roku Ministerstwo Sprawiedliwości podejmuje inicjatywę określaną mianem „Tygodnia Mediacji", której celem jest promowanie alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji.

tów, możliwie w formie zdalnej, co przekłada się na dużą efektywność czasową. Celem tych sesji jest ustalenie potrzeb w zakresie zarządzania konfliktami w obszarze działania danej instytucji i możliwości podjęcia wspólnych inicjatyw popularyzujących mediację. Jest to faza tzw. „burzy mózgów", a pomysły warto odnotowywać. Koordynator w miarę odbywania kolejnych sesji indywidualnych będzie widział obszary wspólnych inicjatyw i miał możliwość omówić je podczas sesji indywidualnych.

Drugi etap właściwy to sesja plenarna, podczas której uczestnicy usłyszą wzajemnie swoje potrzeby, wizje i pomysły na ich realizację. Harmonogram wydarzenia powinien zostać tak zaplanowany, by oprócz debaty zapewnić możliwość przeprowadzenia rozmów kuluarowych, przed, w trakcie i po. Model, który się sprawdził, to zaplanowanie sesji plenarnej na dzień powszedni w godz.15.00–19.00 z następującym harmonogramem: 15.00–16.00 – rozmowy w kuluarach, wywiady dla prasy; 16.00–18.00 obrady z jedną przerwą śródsesyjną, w trakcie której wykonywane jest pamiątkowe zdjęcie; 18.00–19.00 rozmowy w kuluarach[21]. Koordynator, znając po rozmowach indywidualnych potencjał wspólnych inicjatyw, może moderować *networking* w kuluarach, dając możliwość bliższego poznania się osób, które znajdują się w obszarze wspólnych inicjatyw. Dla sprawności organizacyjnej debaty warto z góry ustalić czas dostępny na wypowiedź dla każdego uczestnika i pilnować dyscypliny przy użyciu urządzeń odmierzających czas. Zwieńczeniem obrad może być podpisanie przez delegatów Deklaracji współpracy[22].

Trzeci etap to koordynowanie uzgodnionych inicjatyw, monitorowanie działań i rejestrowanie ich. Jest to bardzo istotna część projektu, wymagająca od Koordynatora pracy nad szczegółami wydarzeń i koordynowania prac różnych zespołów. Wybór wspólnych inicjatyw przeznaczonych do wdrożenia w danym roku kalendarzowym będzie zdeterminowany katalogiem instytucji zaproszonych do udziału w Okrągłym Stole. Przykładowo, w wyniku uzgodnień dokonanych podczas I Okrągłego Stołu ds. Mediacji w Częstochowie zrealizowano następujące projekty: w lutym utworzenie funkcji sędziego Pełnomocnika ds. Mediacji na szczeblu Sądu Rejonowego w Częstochowie i systemu współpracy sędziów z mediatorami sądowymi, symulacja mediacji gospodarczej podczas śniadania biznesowego oraz udział stałego mediatora sądowego w spotkaniu biznesowym „Speed Business". W kolejnym miesiącu uruchomiony został pilotaż „Akademii Młodego Mediatora" w trzech placówkach szkolnych obejmujący

[21] I Okrągły Stół ds. Mediacji odbył się w Uniwersytecie Jana Długosza w Częstochowie w dniu 15.01.2025 r. i wzięło w nim udział 30 delegatów z różnych instytucji, więcej informacji pod linkiem: https://www.ujd.edu.pl/pl/artykul/154/2269/i-okragly-stol-do-spraw-mediacji-odbyl-sie-w-ujd [dostęp: 28.06.2025].

[22] Zwieńczeniem obrad I Okrągłego Stołu ds. Mediacji w dniu 15.01.2025 r. w Częstochowie było podpisanie Deklaracji współpracy, treść deklaracji dostępna pod linkiem: https://www.ujd.edu.pl/uploads/files/www_ujd_edu_pl/dkm/ScanDeklaracji2.pdf [dostęp: 28.06.2025].

szkolenie uczniów na mediatorów rówieśniczych, a nadto spotkania z wszystkimi pracownikami szkoły, ze wstępnymi informacjami o uruchomionym pilotażu mediacyjnym i krótkiej informacji o instytucji mediacji. Do tego zostały zaplanowane kilkugodzinne szkolenia z zakresu komunikacji dla chętnych nauczycieli oraz przeprowadzona została pokazowa symulacja mediacji w sprawie nieletnich podczas zebrania dla rodziców. Ważne było zainicjowanie w jednym czasie działań informacyjnych zarówno od strony uczniów, jak i nauczycieli oraz rodziców, co zwiększało siłę oddziaływania kampanii i zachęcało do rozmów na temat mediacji w różnych grupach. Dodatkowo w szkołach rozpoczęto budowę struktur do prowadzenia mediacji szkolnych i rówieśniczych oraz pod kątem uruchamiania kolejnych cykli Akademii Młodych Mediatorów. Inne inicjatywy, które zostały przeprowadzone w wyniku uzgodnień w ramach I Okrągłego Stołu ds. Mediacji, to warsztaty dla grupy około 400 seniorów z symulacją mediacji cywilnej w strukturach Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz warsztaty dla 110 funkcjonariuszy Policji z symulacją mediacji rodzinnej pod tytułem „Mediacja jako narzędzie prewencji". Do tego przygotowany i udostępniony został funkcjonariuszom Policji harmonogram bezpłatnych spotkań informacyjnych stałych mediatorów sądowych w każdym tygodniu roku w formie wkładki do notatnika funkcjonariusza Policji. Podczas interwencji, dyżuru, patrolu lub w ramach pracy dzielnicowego czy w pionie kryminalnym, funkcjonariusze Policji mają możliwość poinformować obywateli o mediacyjnej drodze rozwiązania konfliktu i dostępnych terminach bezpłatnych spotkań z mediatorami. Jest to o tyle istotne, że to często funkcjonariusze Policji są pierwsi z interwencją na miejscu konfliktu. Jeśli zatem zawczasu poinstruują strony o polubownym sposobie rozwiązania sporu, zanim dojdzie do jego eskalacji, to tym łatwiej będzie ten konflikt rozwiązać bez konieczności wszczynania kosztownych postępowań obciążających Skarb Państwa. Na jesień zaplanowane zostały warsztaty z symulacją mediacji dla aplikantów adwokackich i radcowskich jako element uzupełniający szkolenie zawodowe o praktyczną wiedzę z zakresu mediacji. A następstwem Okrągłego Stołu o charakterze ogólnopolskim jest zaprojektowanie i przeprowadzenie podczas międzynarodowego dnia mediacji – Wielkiego Kongresu Mediacji jako krajowego spotkania miłośników mediacji z różnych zawodów. Założeniem leżącym u podstaw idei Wielkiego Kongresu Mediacji jest przeprowadzenie raz w roku wydarzenia, które będzie integrować wokół mediacji szeroką społeczność, dając możliwość zobaczenia odmiennych perspektyw czy zainspirowania się działania popularyzującymi mediację lub sprawdzonymi modelami jej wdrażania w różnych obszarach życia[23].

Istotnym aspektem popularyzacji mediacji jest również udział przedstawicieli mediów, którzy rozpropagują wiedzę o mediacji oraz podejmowanych

[23] Więcej informacji na temat wydarzeń zaplanowanych i zrealizowanych w ramach I Okrągłego Stołu ds. Mediacji pod linkiem: https://www.wpie.ujd.edu.pl/pl/artykul/552/1852/aktualnosci [dostęp: 4.07.2025].

w tym obszarze działaniach w szerszym gronie odbiorców. Ważne zatem jest przygotowanie materiałów prasowych, zaproszenie przedstawicieli mass-mediów i stałe informowanie o nadchodzących wydarzeniach.

Budowa modelu Okrągłego Stołu ds. Mediacji stanowi działalność naukową w formie prac rozwojowych, albowiem polega na łączeniu, kształtowaniu i wykorzystywaniu dostępnej wiedzy i umiejętności z zakresu mediacji, do projektowania i tworzenia ulepszonych procesów jej wdrażania w życiu społecznym. Jest to działanie o charakterze nowatorskim, ponieważ nie było dotychczas stosowane w procesach popularyzacji alternatywnych metod rozwiązywania sporów. Mimo że działania na rzecz edukacji i promocji mediacji prowadzono w Polsce przez ponad dwie ostatnie dekady, zarówno na szczeblu rządowym, jak i pozarządowym, nie udało się doprowadzić do istotnego zwiększenia wykorzystania mediacji w procesie rozwiązywania konfliktów. Przeciętny obywatel nadal nie wie, że zamiast w sądzie, może rozwiązać swój spór w kancelarii mediacyjnej. Budowa kultury opartej na dialogu oraz zmiana metodologii rozwiązywania konfliktów z sądowego na koncyliacyjny to proces skomplikowany, często bowiem odbywa się w obszarze przekonań czy zachowań nawykowych, które trudno zmienić. Dlatego bardzo ważne jest podejmowanie cyklicznych inicjatyw pozwalających na jednoczesne oddziaływanie z różnych stron na wielu poziomach. Tylko takie zmasowane działania mogą przynieść wymierny efekt w sferze zmiany przekonań i przyzwyczajeń. Podejmowanie szerokich inicjatyw jest jednakże czasochłonne i wymagające, często niemożliwe do udźwignięcia dla pojedynczych instytucji. Dlatego ważne jest nawiązywanie współpracy międzyinstytucjonalnej, co pozwoli na rozłożenie dużego zadania na części mniejsze, łatwe do przeprowadzenia. Znakomitym narzędziem do uzgadniania i nawiązywania współpracy jest omawiany model Okrągłego Stołu ds. Mediacji.

Prace nad ukształtowaniem Okrągłego Stołu ds. Mediacji miały charakter twórczy i doprowadziły do powstania oryginalnego modelu do zastosowania w obszarze mediacji w różnych lokalizacjach i na różnych poziomach struktury. W wyniku prac rozwojowych zaprojektowany został model procesu składający się z trzech etapów: pierwszego – przygotowawczego, obejmującego wytypowanie instytucji biorących udział w obradach, ich przedstawicieli oraz przeprowadzeniu indywidualnych rozmów zdalnych z delegatami w celu ustalenia potencjalnych obszarów współpracy; drugiego – właściwych obrad plenarnych, podczas których ustalone zostaną działania podejmowane w danym roku kalendarzowym; oraz trzeciego etapu – polegającego na koordynowaniu prowadzenia uzgodnionych działań.

5. Podsumowanie

Prawo o szkolnictwie wskazuje, że uczelnie oraz inne instytucje badawcze realizują misję o szczególnym znaczeniu dla państwa i narodu: wnoszą kluczowy

wkład w innowacyjność gospodarki, przyczyniają się do rozwoju kultury, współkształtują standardy moralne obowiązujące w życiu publicznym. Misja jest realizowana w czterech obszarach: prowadzenia najwyższej jakości kształcenia oraz działalności naukowej, kształtowania postaw obywatelskich, uczestnictwa w rozwoju społecznym, tworzeniu gospodarki opartej na innowacjach. Działalność naukową prowadzi się poprzez badania naukowe, prace rozwojowe lub twórczość artystyczną.

Jednym z obszarów realizacji misji uczelni może być wspieranie budowy kultury dialogu i upowszechniania alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji. Wsparcie dla rozwoju mediacji jako metody rozwiązywania konfliktów jest istotne w rozkwicie cywilizacji wolnej od przemocy i wojen, sprzyja bowiem rozwiązaniu sporów w sposób satysfakcjonujący dla wszystkich uczestników. Poprzez działalność naukową w obszarze mediacji uczelnie wyższe mogą wpływać na rozwój społeczeństwa i gospodarki.

Uczelnie wyższe powinny pełnić wiodącą rolę w pracy nad upowszechnieniem mediacji. Mediacja to zjawisko o charakterze wybitnie interdyscyplinarnym, funkcjonujące na styku prawa, psychologii, socjologii, komunikacji, pedagogiki oraz zarządzania konfliktem w organizacjach. Skuteczne prowadzenie mediacji wymaga nie tylko znajomości procedur i regulacji prawnych, lecz również kompetencji miękkich, wiedzy z zakresu dynamiki konfliktu, procesów interpersonalnych, technik negocjacyjnych i mediacyjnych. Tylko takie podejście pozwala na rzeczywiste zrozumienie istoty sporu i stworzenie przestrzeni dla jego konstruktywnego rozwiązania. W tym kontekście istotną rolę mogą i powinny odegrać uczelnie wyższe, które stanowią naturalną przestrzeń spotkań praktyków i teoretyków z różnych dziedzin – prawa, psychologii, socjologii, pedagogiki czy nauk o zarządzaniu. Taka interdyscyplinarna płaszczyzna wymiany myśli i doświadczeń może stać się katalizatorem rozwoju mediacji i jej integracji w życiu społecznym i instytucjonalnym. Uczelnie mogą nie tylko kształcić przyszłych mediatorów, ale także promować mediację jako wartościową i nowoczesną formę rozwiązywania sporów – zarówno w ramach dydaktyki, jak i poprzez prowadzenie badań naukowych, organizację konferencji, debat oraz współpracę z wymiarem sprawiedliwości. Uczelnie stanowią naturalną płaszczyznę spotkań praktyków z teoretykami, dając możliwość prowadzenia prac rozwojowych, które obejmują nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności, w tym w zakresie narzędzi informatycznych lub oprogramowania, do planowania produkcji oraz projektowania i tworzenia zmienionych, ulepszonych lub nowych produktów, procesów lub usług.

Prace nad Okrągłym Stołem ds. Mediacji miały charakter twórczy i doprowadziły do powstania oryginalnego modelu do zastosowania w obszarze mediacji w różnych lokalizacjach i na różnych poziomach struktury. W wyniku prac rozwojowych zaprojektowany został model procesu składający się z trzech etapów: pierwszego – przygotowawczego obejmującego wytypowanie instytucji biorą-

cych udział w obradach, ich przedstawicieli oraz przeprowadzeniu indywidualnych rozmów zdalnych z delegatami w celu ustalenia potencjalnych obszarów współpracy; drugiego – właściwych obrad plenarnych, podczas których ustalone zostaną działania podejmowane w danym roku kalendarzowym; oraz trzeciego etapu – polegającego na koordynowaniu prowadzenia uzgodnionych działań.

Model Okrągłego Stołu ds. Mediacji stanowi przykład prac rozwojowych, które skutecznie wpływają na otoczenie społeczno-gospodarcze: integruje różnorodne środowiska, promuje dialog jako fundament rozwiązywania konfliktów i wspiera rozwój kompetencji społecznych niezbędnych w złożonym świecie współczesnych relacji międzyludzkich. Uczelnie, pełniąc funkcję inicjatorów, moderatorów i koordynatorów takich działań, wzmacniają wpływ na otoczenie społeczno-gospodarcze i realnie przyczyniają się do budowy społeczeństwa opartego na współpracy, wzajemnym zrozumieniu i poszanowaniu różnic. Rozwój kultury mediacji to nie tylko odpowiedź na kryzys wydolności wymiaru sprawiedliwości, ale przede wszystkim inwestycja w nową jakość relacji społecznych. To właśnie w murach uniwersytetów – przestrzeni łączącej teorię z praktyką – może i powinno dojść do trwałego zakorzenienia wartości, które mediacja niesie ze sobą: szacunku, empatii i odpowiedzialności za wspólne dobro.

Bibliografia

Literatura

Daszkiewicz M., *Społeczne zaangażowanie biznesu w kształtowaniu partnerskich relacji z otoczeniem,* „Ekonomiczne Problemy Usług" 2009, nr 41.

Kasprzycki D., Niewęgłowski A., Spyra M., Stanisławska-Kloc S., [w:] Sieńczyło-Chlabicz J. (red.), *Komercjalizacja i transfer wyników badań naukowych i prac rozwojowych z uczelni do gospodarki. Komentarz – nowe regulacje*, Warszawa 2019.

Plucińska-Nowak M., *Status i oblicza mediacji w społeczeństwie polskim*. Poznań, 2021.

Salamonowicz M., [w:] A. Jakubowski (red.), *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz,* Warszawa 2023.

Wąsowska A., *Mediacja dobrą praktyką biznesu odpowiedzialnego społecznie,* http://odpowiedzialnybiznes.pl; [dostęp: 28.06.2025]. https://odpowiedzialnybiznes.pl/artykuly/mediacja-dobra-praktyka-biznesu-odpowiedzialnego-spolecznie/

Przepisy prawne

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. z 2018 poz. 1668 ze zm.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/695 z 28.4.2021 r. ustanawiającego program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa" oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania obowiązujące w tym programie oraz uchylające rozporządzenia (UE) Nr 1290/2013 i (UE) Nr 1291/2013 (Dz. Urz. UE Nr L 170, s. 1).

Orzecznictwo

Wyrok Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2006 r., I CK 281/05, OSNC 2006, Nr 11, poz. 186,

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 24 września 1998 r., SA/Sz 1907/97, Legalis nr 15575,

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Apelacyjnego w Bydgoszczy z 14.9.2011 r., sygn. akt I SA/Bd 318/11, Legalis nr 446390,

Źródła internetowe

Prezentacja programu „Sprawne sądy" dostępna pod linkiem: https://www.gov.pl/attachment/b0319e66-bb68-4ec8-a58e-82cd1ad5e706 [dostęp: 28.06.2025].

Raport Ministerstwa Sprawiedliwości „Wskaźnik opanowania wpływu spraw ogółem w roku 2024" dostępny pod linkiem: https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-jednoroczne-w-tym-pliki-dostepne-cyfrowo/2024/download,3872,7.html [dostęp: 28.06.2025].

Raport Ministerstwa Sprawiedliwości „Wskaźnik opanowania wpływu spraw ogółem w roku 2023" dostępny pod linkiem: https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-jednoroczne-w-tym-pliki-dostepne-cyfrowo/rok-2023/download,3858,7.html [dostęp: 28.06.2025].

Raport Ministerstwa Sprawiedliwości „Wskaźnik opanowania wpływu spraw ogółem w roku 2022 r." dostępny pod linkiem: https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-jednoroczne-w-tym-pliki-dostepne-cyfrowo/rok-2022/download,3840,0.html [dostęp: 28.06.2025].

Raport Ministerstwa Sprawiedliwości „Wskaźnik mediacji w sądach powszechnych w latach: 2013–2024" dostępny pod linkiem: https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/download,2853,71.html [dostęp: 28.06.2025].

Raport z 2025 r. przygotowanym przez Instytut Wymiaru Sprawiedliwości przez dr hab. Pawła Waszkiewicza i dr Joannę Klimczak p.t. „Zróżnicowanie wskaźnika załatwienia spraw cywilnych w drodze mediacji w poszczególnych sądach powszechnych. Przyczyny zróżnicowania, analiza danych i próba opracowania optymalnego modelu organizacyjnego", raport dostępny pod linkiem: https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2025/05/2025_AWS_P_Waszkiewicz_J_Klimczak_Zroznicowanie_wskaznika_zalatwienia_spraw_cywilnych_w_drodze_mediacji.pdf [dostęp: 28.06.2025].

Raport z badań w zakresie potrzeb i oczekiwań społecznych dotyczących Krajowego Rejestru Mediatorów oraz luk kompetencyjnych w zakresie szkoleń mediatorów przygotowywane w latach 1.11.2020 r. – 18.06.2021 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, dostępny pod linkiem: https://krm.gov.pl/files/page_files/113/raport-z-badan-w-zakresie-potrzeb-i-oczekiwan-spolecznych-dotyczacych-krm-oraz-luk-kompetencyjnych.pdf [dostęp: 28.06.2025].

Raport „The 2025 EU Justice Scoreboard" s.7, dostępny pod linkiem: https://commission.europa.eu/document/51b21eff-a4b0-4e73-b461-06bd23b43d4e_en [dostęp: 4.07.2025].

The Mediation Round Table Model as an Example of Development Activities Impacting the Functioning of the Economy and Society

Abstract

This article presents the Mediation Round Table Model as an example of scientific activity undertaken by higher education institutions that positively influences the socio-economic environment. The point of departure is an analysis of the legal framework governing higher education in Poland, with particular attention to the social responsibility of science and the role of universities as institutions co-shaping civic attitudes and supporting the development of culture and innovation. The article also includes a dogmatic and legal analysis of the definition of scientific activity.

The paper highlights the leading role of universities in fulfilling their statutory mission by promoting a culture of dialogue and understanding and by disseminating alternative dispute resolution methods, in particular mediation. This is especially relevant in the context of ensuring the constitutional right of access to court amidst the annual influx of millions of cases into Polish courts and the resulting backlog of proceedings.

Despite being part of the Polish legal system for over 25 years, mediation remains a marginal method of dispute resolution, which points to the need for intensified research, academic, educational, and promotional efforts. The effective dissemination of mediation requires an interdisciplinary approach and cooperation between various sectors of society. In this context, universities have the potential to act as initiators and coordinators of initiatives aimed at building a culture of dialogue as a pillar of civilizational development.

The Mediation Round Table Model, as a cyclical debate and a platform for cooperation between representatives of public institutions, professional self-governments, academia, mediators, and civil society organizations, serves as a practical tool for integrating efforts to promote mediation. The article describes the structure, stages, and outcomes of the Round Table's operation, emphasizing its potential as a sustainable mechanism supporting the development of alternative dispute resolution methods in Poland. It also underscores the leading role of universities in conducting scientific activities that contribute to the dissemination and practical application of knowledge about mediation.

Keywords: university mission, scientific activity, development activities, socio-economic.